

Knjižnica - mjesto puno knjiga ili nešto više?

Mersija Plančić Dlačić, odgajateljica
Dječji vrtić Malešnica, Zagreb

Pripadaju liiskusni odgajatelji 'digitalnoj generaciji' ili su tek došljaci s privremenim boravištem? Mogu li slijediti korak u primjeni digitalnih kompetencija koji je djeci već urođen? Svoje viđenje o podijeljenosti generacija, ali i zajedničkom 'suživotu', iznosi odgajateljica Mersija Plančić Dlačić.

Knjižnica je mjesto mirisa, susreta i zabave

Kad gledam djecu kako spretno koriste svoje tablete, mobitele svojih roditelja, laptope i ostale *gadgete* koji sve češće postaju njihov glavni medij prikupljanja informacija i zabave – osjećam divljenje zbog njihove umješnosti. Djeca ove uređaje koriste spretnije od mene i od velike većine odraslih moje dobi. Ovu 'digitalnu revoluciju' ne smijemo ignorirati, praviti se kao da je to prolazni hir poput najnovijih junaka iz crtica ili tome slično. Potrebu za razvojem digitalnih kompetencija pre-

poznala je i naša prosvjetna politika, pa se, primjerice, i u prijedlogu dokumenta 'Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje te opće i obvezno i srednjoškolsko obrazovanje' kao jedna od osnovnih 8 kompetencija za cjeloživotno obrazovanje navodi upravo 'osposobljenost za sigurnu i kritičku upotrebu informacijsko-komunikacijske tehnologije za rad u osobnomu i društvenom životu te u komunikaciji'. Nadalje, isti izvor navodi da su osnovne informacijsko-

komunikacijske vještine: upotreba računala za pronalaženje, procjenu, pohranjivanje, stvaranje, prikazivanje i razmjenu informacija te razvijanje suradničke mreže putem interneta.¹ Uloga je odgajatelja i roditelja, u skladu s ovom preporukom, osigurati uvjete za informatičko obrazovanje i učenje. To ne podrazumijeva samo da roditelji, odgajatelji i ostali odrasli prilikom dostupnosti računala brinu o primjerenim programima, nego da i kod samog djeteta razvijaju svijest o važnosti te sigurnosti. Ukoliko pak računalo predstavimo djeci samo kao medij za igranje, onda ono postaje odličan izvor razvijanja mašte, kreativnosti i novih saznanja – baš kao i svaka druga igračka. Igračka je dobra i korisna ako se koristi na siguran i primjeren način. Gledajući malo dijete kako sigurno svojim prstićima pomiče po tabletu, meni se slike u glavi vrte za otprilike stotinjak godina unatrag, u vrijeme nastajanja Šegrtu Hlapića. Danas malo dijete drži u rukama tablet, a otprilike u to vrijeme mogla se vidjeti slična slika – samo je tablet bio drveni a prstići su držali kedu. Kao ni onda, tako ni danas sva djeca nemaju iste socijalne prilike i nisu sva djeca u

¹ Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje te opće i obvezno i srednjoškolsko obrazovanje, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Zagreb, 2011.

istražujemo i stvaramo

Razvijanje predčitalačkih vještina moguće je poticati posjetom knjižnici

mogućnosti imati tablet ili laptop. No svatko ima mogućnost ići u knjižnicu. To mjesto može biti svojevrsni socijalni posrednik između onih koji ih imaju i onih koji ih nemaju. Kako uvesti dijete u svijet čitanja i knjige (bilo da ste roditelj ili odgajatelj, knjižničar...)? Vrlo jednostavne i, rekla bih, 'gotove recepte' naći ćete u klasičnom primjerku literature za to područje, u priručniku 'Igrom do čitanja', autorice Mire Čudine-Obradović.

Hlapić na više načina

Razvijanje predčitalačkih vještina kod djece predškolske dobi moguće je poticati posjetom knjižnici, ali i putem povezivanja TV sadržaja s čitanjem različitih izvora. To je isprobani recept kojim se često koristimo. Primjerice, na temelju dječjeg interesa za dugometražni animirani film 'Wall-E' u našoj skupini je lani nastao cijeli projekt o očuvanju našeg planeta koji smo na kraju obilježili i izložbom većeg dijela tematski izrađenog materijala u lokalnoj knjižnici. Djeca su bila više nego ponosna što su mogla roditeljima, ali i prijateljima iz parka, pokazati svoje radove u izlogu knjižnice. U knjižnici smo posudili i knjigu 'Wall-E' koja je zapravo vjerna reprodukcija animi-

ranog filma, ali djeca su jednak interes pokazala i za slikovnicu i za crtić. Slično je bilo i s drugim Disneyjevim izdanjima, poput klasika 'Zvončica', 'Bambi' i 'Snjeguljica'. U slikovnicama kao prvim knjigama, dijete može uživati dulje, držati ih u rukama i tako 'posjedovati priču' te dozirati način i brzinu čitanja omiljenih dijelova priče. No svaki sadržaj nije ujedno i dobar sadržaj, stoga je uloga odraslog odabrati primjeren TV i računalni sadržaj. Dobar primjer kvalitete sadržaja je upravo naš Hlapić. Mlađa djeca u našoj grupi ga i dalje doživljavaju kao malog, dobroćudnog i spretnog miša. No s predškolicima sam ovaj posjet iskoristila kao bih im pojasnila razliku između 'knjiškog' Hlapića i onoga iz računalne igrice i animiranog filma. Ipak, tražeći drugu slikovnicu u knjižnici, u kojoj Hlapić nije prikazan u liku miša, nisam pronašla baš puno. Mahom su to bila starija izdanja i s vrlo malo ilustracija. Cilj mi je bio da djeca sama zamišljaju Hlapića, stoga sam posudila zbirku pripovjedaka Ivane Brlić-Mažuranić. Najprije sam djeci pričala o Ivani Brlić-Mažuranić, o bajkovitom krajoliku u kojem je živjela i u kojem su i nastale sve njezine prekrasne priče i bajke, a onda sam im otkrila kako

Hlapić i Gita u našoj knjižnici

je upravo ona autorica priče o Hlapiću. Djeci je trebalo vremena da prihvate da je Hlapić zapravo dječak, a ne miš. Zato smo ga najprije crtali. I Gitu također, kao i majstora Mrkonju. Naravno, to je bila odlična prilika da započnem djeci čitati priču – u nastavcima. Za početak sam pročitala one dijelove koji opisuju glavne junake kako bi ih djeca mogla nacrtati, a priču smo onda čitali u popodnevnim satima u 6 dana, kako je i podijeljena. Naša je grupa dobnomješovita – od 3 do 7 godina – zato smo i čitali tijekom popodneva, dok su mlađa djeca spavala. Imali smo tako potreban mir i vrijeme za čitanje i objašnjavanje. Svako malo sam trebala zastati s čitanjem kako bih objasnila neke arhaične izraze koje autorica koristi. Sve to je bio dobar uvod za naš tradicionalni posjet knjižnici.

U velikoj knjižnici

Svake godine s predškolicima odlazimo u lokalnu knjižnicu. Unaprijed s knjižničarkama dogovorimo termin i temu našeg susreta i zatim dolazimo u posjet. Djeci je to uvijek drag i vrlo inspirativan doživljaj – kao, uostalom, i svako izbjavanje iz vrtića. Za mene je to još i puno više. Navru mi sjećanja na moj prvi posjet velikoj, pravoj knjižnici.

Izrada čizmica za Hlapića i Gitu u tehnici kaširanja i kolaž-tehnici

ci. Na početku svog školovanja živjela sam u malenom selu i prve lektire nisu bile problem, no već u 2. razredu je trebalo posuditi ili nabaviti knjige koje naša školska knjižnica nije imala pa sam morala u grad. Taj prvi susret s knjižnicom ostat će mi zauvijek u sjećanju. Knjižnica je bila velika, s policama do stropa. Čak su imali i ljestve za najviše police. A miris... E pa miris ne možete digitalizirati. Ne možete ga prenijeti igricom i ni na koji drugi način dočarati – osim stvarno iskusiti. Kad sam dobila člansku iskaznicu – osjećala sam se u najmanju ruku kao da sam ponijela olimpijski plamen kroz moje selo. Svima sam je išla pokazati. Naravno, željela sam je što češće koristiti pa sam sve češće odlazila u knjižnicu i posuđivala knjige, i čitala... To je meni bilo dovoljno. Danas knjižnice imaju puno više sadržaja od polica s knjigama. Imaju računala, nosače zvuka, crtiće, igraonice koje su često radionice, pričaonice, maštaonice... Imaju i lift za knjige ako su na kat! Ovaj dodatan sadržaj uvijek je vrlo izazovan mojim predškolicima. Obično taj posjet dogovaram u jesen, kad već krenu hladniji dani, a to se obično poklopi i s nekim sajmom koji je u znaku knjige – u Zagrebu je to Interliber.

Ove godine posjetili smo knjižnicu tijekom Mjeseca hrvatske knjige, tijekom kojeg se obilježavalo i 100 godina Šegrta Hlapića. U suradnji s jednim bivšim roditeljem i knjižničarkama te razredom iz obližnje osnovne škole dogovorili smo posjet knjižnici u formi radionice na temu 100 godina Šegrta Hlapića. Otac po zanimanju postolar strpljivo je pokazao djeci kako se izrađuje cipela – u svim fazama. Djeci je to bilo vrlo inspirativno. Izrađivali smo čizmice za Hlapića i Gitu u tehnici kaširanja i kolaž-tehnici. U dogovoru s knjižničarkom iskaširali smo čizmice za Hlapića i Gitu, a potom su djeca u knjižnici mogla vidjeti iste cipelice, ali u prirodnoj veličini. To je bio naš poklon za knjižnicu, ali meni je bilo puno važnije da djeca uvide kako u knjižnici mogu i slikati i crtati a ne samo posuđivati knjige. Priču o Hlapiću upoznali smo prije škole, i to kroz niz različitih aktivnosti.

Mjesto mirisa, susreta i zabave

Želim vjerovati da će barem jednom dijelu djece knjižnica uvijek biti nešto više od mjesta s policama pretrpanim knjigama, da će tamo navraćati da nešto pročitaju, nekoga sretnu, dobiju vrijednu informaciju, pogledaju

izložbu... Zato se trudimo u suradnji s knjižničarkama svake godine obogatiti te susrete. Zadnjih par godina djeca mogu svoje radove vidjeti na izložbama u knjižnici. Zadnja takva izložba trajala je cijelo ljeto, a tema je bila 'Spasimo naš planet Zemlju'. Dječja vizija svijeta, radovi od recikliranog materijala, crteži i priče ukrašavali su izloge naše knjižnice cijelo ljeto, a radove su djeca s ponosom pokazivala svojim roditeljima i prijateljima. Prema nekim istraživanjima, čitanje knjiga pridonosi daljnjem razvoju imaginativnih sposobnosti koje nisu važne samo za razvoj čitateljske sposobnosti, nego i za razvoj analitičkog mišljenja, sposobnosti predviđanja, kombinatornih sposobnosti te sposobnosti razumijevanja samoga sebe i drugih ljudi. (Grosman, 2010.) Neupitan je i neumoljiv utjecaj računalnog sadržaja na djetetov razvoj, na njegov odnos i stav prema čitanju i pisanoj riječi, no to je i nešto s čime se ne možemo nositi drukčije nego pokušajem da stvari lagano okrećemo i 'na svoj mlin'. Povezivanje računalnih igrica s književnim djelima jedan je od načina da djetetu približimo knjigu. S vremenom će dijete i samo poželjeti u roditeljskom krilu čitati nove priče. To je prvi korak ka cilju – da zajedno s prijateljima u vrtiću ili knjižnici sluša priču i samo u svojoj mašti oblikuje slike. Nakon nekog vremena djetetu će biti očekivano da mu čitate priče iz knjige bez slika. Knjižnica je samo jedno od mjesta koja vam u tome mogu pomoći. Želim vjerovati da to vrijeme digitalne knjige, vrijeme bez knjižnica – kako to najavljuju neki futurolozi – neće baš tako brzo doći. A ako i dođe, nadam se da knjigu neće baš posve izbaciti. Stare knjige ne trebaju punjač ni bateriju, a imaju miris... baš kao i knjižnice. Mjesto mirisa, susreta, igre, zabave... i, naravno, čitanja.

Literatura:

1. Čudina-Obradović, M. *Igrom do čitanja*, Školska knjiga d.d., Zagreb, 2008.
2. Grosman, M.: *U obranu čitanja – čitatelji i književnost u 21. stoljeću*, Algoritam, Zagreb, 2010.